

BİBLİYOGRAFİ I.

TÜRKÇE ESERLER

1. **Abdurrahman Şeref:** *Tarihi Devleti Osmaniye*. 2 inci tabı, İstanbul 1315. Cilt 1, S. 446 da: Kavaimi nakdiye.
2. **Ahmet Refik:** *İstanbul Hayati, resmî vesikalara göre, Hicri 10 uncu asırda: Türk. Tar. Encüm. külliyyatı, cilt 6 — 11 inci asırda, cilt 8. — 12 inci asırda, cilt 17.* — 13 üncü asırda: Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecm. cilt VIII. 1933. S. 3 — 35. Bu neşriyat arasında o asırların sikkelerine ait mühim vesikalar münderiştir.
3. **Ali Bey (Miralay):** *İsimsiz ve tarihsiz sikkeler - sade nakışlı sikkeler*. Tar. Osm. Encüm. Mecm. 1330, 1331 ve 1332. Metinde bir çok sikke resimleri vardır. Bu nevi bakır sikkelere dair mühim tetkiklerdir.
4. **Ali Beyin Tarih Encümeni Mecmuasında sikkelere dair neşrettiği diğer makaleler :**
Tuğrai humayun. Sene 8. 1333. — Sancağımız ve Ay-Yıldız nakışı, yine orada. — Osmanlı imparatorluğunun ilk sikkesi ve ilk akçeleri, yine orada. İtalyancaya tercümesi için müracaat, II inci kısım. — Fatih zamanında akçe ne idi. Sene 9 - 10. — Tuğu hümayun, yine orada. — Candar Oğlu Hükümeti. Türk Tar. Encüm. Mecm. Sene 14. 1914. — Teke Emareti, yine orada. — Birinci Muradın sikkeleri, yine orada. — Yıldırım Bayazıtın sikkeleri, yine orada. — Emir Süleymanın ve Musa Çelebinin sikkeleri, yine orada. — İsa Çelebi ve Mehmet Çelebi sikkeleri. Sene 15. 1925. — İnanç Oğulları, yine orada. — Mustafa Çelebi sikkeleri. yine orada. — Çelebi Sultan Mehmedin sikkeleri. Sene 16. 1926. — Murat II sikkeleri, yine orada.
5. **Ali Kemal:** *Erzincan* 1932 de İstanbulda basılan bu eserde 6ıncı bab, S. 209 — 218 de Erzincan da bulunmuş ve kesilmiş paralar (bazı resimlerle).

6. [Bilezikciođlu Paskal] : *Defteri meskûkatı Osmaniye* دفتر مسكوكات عثمانیه از ابتداء ظهور دولت عليه تابايم İstanbul 1280. 40. ismi سلطان عبدالعزیزخان Mezkûr zatın kendi koleksiyonu olduğu mervidir. Fransızcası da vardır.
7. **Cevat Bey (Sonra Sadrazam Cevat Paşa): Tarihi askerii Osmani.** İstanbul 1299, bir mecmuai eşkâ ile, S. 58 — 75. Devleti aliye meskûkâtının resim ve nakşı ve yenice- rilerin ilgasına kadar müstamel olan meskûkât.
8. **Cevdet Paşa (Ahmet): Tarih.** İlk tabı. 12 cilt 8^d. olup 1278 de çıkan 5 inci cildin S. 281 — 304 de تصحيح سكه ومسكوكات عتيقة اسلاميه ومسكوكات عثمانيه hakkında «fikrai istitra- diye» namile mühim bir bahis vardır ki türkçe olarak ilk defa Hulefa ve Osmanlı sikkeleri ve alelum İslâm sikkelerine dair ilmi bir tetkik teşkil eder. Bu fasılda müellif Vakanüvis Vasıf Efendinin gayri matbu tarihinin 1207 senesinde sikke hakkında yazdıklarını tashih etmektedir. Bu vesile ile Cevdet Paşa, o zamanlar Suphi Paşanın Meskûkât koleksiyonlarını bizzat görerek ve kendisile istişare ettikten sonra, yazdığını söylüyor. Bu mühim bahis fransızcaya da tercüme olunmuştur. Mûra- caat, Barbier de Maynard (II inci kısım) .
9. **Evliya Çelebi: Siyachatname.** Cilt 1. İstanbul 1314. S. 565 — 567. اصناف امين صرنجانة آل عثمان namile olan bahiste Anadolu ve Rumeli Zarphanelerini, bazı sair malûmat ile, tadat etmektedir.
10. **Eyup Sabri: Mirâtül Haremeyn** مرآتالحرمين. İstanbul 1301. Cilt 1 : مکتمکره , S. 801 — 816 «İfadei mahsus» namile devri islâmda meskûkâta dair bir bahis vardır.
11. **Ferit (Hasan) Nakit ve itibari mali** نقد و اعتبار ملي adlı eserinin birinci kitabı .Meskûkâta aittir. Bunda, S. 151 — 215, مسكوكات عتيقة اسلاميه و عثمانيه için ayrıca bir makale vardır. İstanbul, Hieri 1333.
12. **Fi beyanil derahim vel mesakîl** فی بیان الدرهم و المسكوكات علی اقوال محنیفة namile Bayazıt camiinde Veliyeddin Efendi kütüp- hanesinde 2540 numaralı yazma mecmuada bir sahifelik bahis.

13. **Fraehn (C. M.):** *Kitabı sıfatı bazı derahim* كتاب صفة بعض الدراهم ضر بوها بنوسامان و بويه (arapça). Kazan 1808. Bu müellifin meskûkâta dair olan neşriyatı için, müracaat II. kısım.
14. **Galip Ethem:** *Takvimi meskûkâtı Osmaniyeye* تقويم مسكوكات عثمانیه Devleti aliyei osmaniye'nin bidayeti teessüsünden beri zarp ve ihraç olunan meskûkât ve medalyaların nevi ve cins ve tarifatile malûmatı tarihiyesini mutazammındır. Müellifin kendi koleksiyonunun katalogu olan bu eser XXII + 503 S. ve 3 cetvel ve 10 levha olarak 1307 de İstanbulda tabolunmuştur. Osmanlı sikkesi için esas teşkileder.
15. — *Takvimi meskûkâtı Selçukiye* تقويم مسكوكات سلجوقيه İstanbul 1309 (5 Lev). XXXI + 143 Sah. Selaçekai Rum tarafından zarp ve ihraç olunan meskûkât ile diğer bazı hükûmatı sağıre sikkelerinin envaile tarifatını ve malûmatı tarihiyesini mütazammındır. Müellifin kendi koleksiyonunun katalogudur.
16. — *Fenni meskûkât erbabından Üsküdar'da mukim bir zate* [Merhum miralay Ali beydir] *Yazılan mektup*. Bir kaç Danışmendiye sikkesine dairdir. İstanbul. 1311 (1 resim).
17. — *Müzei humayun meskûkâtı kadime-i islâmiye kataloğundan I inci kısım : Meskûkâtı Türkmaniye : Beni Artuk, Beni Zengi, Furuu Atabegiye, Mülûki Eyubiyey Miyafarikin.* İstanbul 1311 (8 Lev.) 183 S. Bunun fransızcası için, müracaat, II inci kısım.
18. — *Müzei humayun meskûkâtı kadime-i islâmiye kataloğundan II inci kısım : Sasaniyan ve bizantin tarzında-ki sikkeler, Hulefai Emeviye ve Abbasiye meskûkâtı. Furuu Abbasiyeden Beni Tulun, beni İhşit, Âli Saman, Benu Hamadan, Âli Buye, Beni Mervan meskûkâtı.* İstanbul 1312 8^e (5 Lev.). 446 S. Bunun 67 Sahifeden ibaret olan methalinde bilcümle İslâm sikkelerinin tarihçesi hakkında mufassal malûmat vardır.
19. — *Yeni mikyaslara dair risale:* Usulü âşari. İstanbul. 1 inci tabı. 1287; 2 inci tabı 1299 (21 resimle).

20. **Hacı Atmaca (Kâtip):** *Mecmaül Kavait* مجمع القوائد Hesapta türkçe olarak en eski kitaplardan biri dir. Bayazıt II zamanında yazılmıştır. Dirhem in aksam ve esnafını gösterir. Basılmamıştır.
21. **Halil Ethem:** *Kurşun mühür kataloğu.* Müzei hümayunda Arap ve Arap - Bizantin ve Osmanlı kurşun mühürleri. İstanbul 1321. 8^d Metinde resimlerle. 71 S.
22. — Müzei hümayun meskûkâtı kadimei İslâmiye kataloğu VI ıncı kısım: *Meskûkâtı Osmaniye*, cilt I. Osman I den Sultan Murat III in ahır ı saltanatına kadar olan zamanı müstemildir (yalnız bu cilt çıktı). İstanbul 1334 (1916) 8^d, 427 S. (12 Lev.).
23. — *Asarı atika Müzesinde meskûkât koleksiyonları.* Tarihçesi, tasnifatı ve miktarı. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Maarif Vekâletine taktim olunan Rapor. İstanbul. Asarı atika Müzesi neşriyatı, No. 6. İstanbul, 1339 (1923). 8^d, 47 S.
24. — *Düveli İslamiye:* دول اسلاميه Tarihi methaller ile takvimi cetvelleri havidir. Stanley Lane - Poole'in « Mohammadan Dynasties » namındaki eserinin tadilât ve ilavat ile tercümesidir. Maarif Vekâleti tarafından bastırılmıştır. İstanbul, 1345 (1927) 8^d, 640 S. Başlıca Nümismatik ile meşgul olanlar içindir.
25. **İbni Haldun:** (Hicri 732 - 808) *Tarih.* Mısır tabı (arapca), 1284. 8^d, Cilt 3, S. 44 de gayet muhtasar olarak ضرب السكة الاسلامية. İptida Abdül Melikin bastığını söyleyor. — Piri Zade Sahip Efendinin eseri olan «Tercümei Mukaddimei İbni Haldun», İstanbul 1275. 8^d. Cilt 2, S. 56 ve 109 — 115 de sikke hakkında hayli malûmat vardır.
26. **Köprülü Zade M. Fuat:** *İlk Osmanlı sikkeleri.* Türkiyat Mecmuası, İstanbul 1926. Cilt 2. S. 410 — 412 Abdullah Naili Paşanın مقدمه فوائد تتريفات نام eserindeki فى السكة mebsahi vesilesile. Müellif malûmatını İdrisi Bitlisiden aldığı söyiliyor.
27. **Küçük Çelebi Zade İsmail Asım :** *Zeyli Râşit.* S. 306 (Se-

- ne 1138). Tebrizde zarphane. — S. 331 (Sene 1138)
« tanzimi ahvali sikkei humayun der bilâdı İyran » . — S.
443 (Sene 1139) «Zarphanenin itmamı ».
- 28. el Makrizî (Takiyeddin Ahmet): Kitaben nukudil kadimeti vel İslâmiyeti** كتاب النقود القديمة و الاسلامية (arapca). İstanbul, el Cevaib Matbaası. 1298. « Selâse resail » ثلاث رسائل namile çıkan mecmuanın birincisidir. (19 S.). Bu eserin başka bir adıda « Kitabı şüzürül ukud fi zikril nukud » كتاب ذكر العقود في ذكر النقود olup Eskorial kütüphanesindeki nüshadan Tychsen latinceye tercüme ederek metnile beraber bastırmıştır. Rostock 1797. 12^d. (54 S.). Meskûkâtı islâmiyenin iptida hangi zamanlarda basılmaya başladığını ve altın ve gümüşten hangileri kıymet mıkyası ittihaz olunduğunu ve nerelerde ve ne gibi şekil ve resimlerde sikke zarf ve imal edildiğini ve bakırdan sikke zarbı hangi hükümdar zamanında icat kılındığını natık bir mühim eserdir. Süleyman Sudi Efendi bu Bibliyografideki eserinin 171 inci sahifasında bu eseri türkçeye tercüme ettiğini, fakat bastıramadığını söylüyor. Müracaat, Ferit Bey «Nakit» S. 125. «Şüzurul Ukud» ahiren ingilizceye tercümesile beraber Mös. Mayer tarafından 1933 de Kudüste bastırılmıştır, Müracaat II inci kısım. Yine Makrizinin eseri olan جواهر المجموعة من كتاب الاوزان و الاكياس اشعرية nam risale de Tychsen tarafından evvelkile beraber metin ve lâtince tercümesi neşir edilmiştir (S. 55 – 66). Yine müracaat, Taşköprüzade Kemaleddin.
- 29. Marcel (Yusuf Yohanna): Elhazanetil Cezâiriye** الخزانة الجزائرية فيها تعريف النقود المفيدة لما رسل يوسف بوحنّا Cezayirde geçen sikkelere hakkındadır. Paris 1844. Müracaat II inci kısım.
- 30. Meskûkâtı kadimei islâmiye:** Erbabı meraktan bir zat tarafından toplanan sikke koleksiyonunun kataloğudur. (Türkçe ve fransızca). İstanbul 1318 (1901). Bu zat Sultan Abdülhamidin ikinci kâtibi olan İzzet Holo Paşadır ki bu paraları, gayri muntazam bir defter ile Bağdat Adliye Reislerinden Suriyeli Yahya Bey isminde birisi toplayıp kendisine vermiş, oda Sultan Abdülhamide takdim etmiştir.

31. **Meskûkatı Osmaniye defteri** : Müraccat, *Bilezikçioğlu*, «*Defteri Meskûkâtı Osmaniye*».
32. **Mübarek (Mehmet): Müzeyi humayun meskûkâtı kadimeî islamiye katalogu III öncü kısım. Mülûkü Çengiziye ve İlhaniye ve Celairiye ve Kırım Hanları. İstanbul 1318 (4 Lev) 20 + 276 S.**
33. **Mustafa Paşa: Netayicül vukuat**, نتائج الوفوعات adlı tarihin 3 üncü cildinde S. 97 — 106 da «Ahvali maliye» bahsinde Devleti Osmaniyenin usulü meskûkâtına dair malûmat vardır. 2 inci tabı, İstanbul 1327.
34. **Münif Paşa : Tarihi Çav.** تاریخ چاو *Mogol* Hakanları zamanında ihdas olunup Çav, yahut Cav denilen evrakı nakdiyeye dair olup Vassaf Tarihinde münderiç bir bahsin tercümesidir. Mecmuai fûnun, I inci sene, 1279. S. 215 — 220. Aksarayı Selçuknamesinde (Yeni Cami, yazma, S. 273 — 277) Çavın Anadolu da teşmil olduğunu söyleyor. Münif Paşanın eserinin fransızcaya tercümesi için, müracaat I inci kısımda Bianchi.
- Müzei hümayun*, (şimdi İstanbul Asarı atika Müzeleri). Meskûkâtı Kadimeî islâmiye Katalokları :
35. **I. Kısım. Galip Ethem Meskûkâtı Türkmaniye. 1 cilt. 8đ İstanbul 1311. 183 S. (8 Lev)**
- I. Kısım. Fransızcası: Monnaies Turcomanes. İstanbul 1894**
36. **II. Kısım. Galip Ethem: Hulefai Emeviye ve Abbasiye ve Fûruu. 1 cilt. 8đ İstanbul 1312 (1895). 446 S. (5 Levh.).**
37. **III. Kısım. M. Mübarek : Mülûkü Çengiziye, İlhaniye, ve Kırım Hanları. 1 cilt 8đ İstanbul 1318 (1901). 276 S. (4 Lev).**
38. **IV. Kısım. Ahmet Tevhit : Türkistan Hakanları, Selçukiler, Anadolu devletleri, ilh. 1 cilt 8đ, İstanbul 1321. 567 S. (7 Levh).**
39. **V. Kısım. Fatimîler, Eyubîler, Mısır Memlukleri. (çıkma- mıştır).**
40. **VI. Kısım . Halil Ethem : Meskûkâtı Osmaniye. Birinci cilt: Osman I den Murat III nihayetine kadar (diğer ciltler çıkmadı). İstanbul 1334 (1916). 12 + 427 S.**

41. — **Kurşun Mühür kataloğu : Arap, Arap - Bizantin ve Osmanlı kurşun mühürleri.** 1 cilt 1321. 71 sah. (Metinde resimler) .
İstanbul müzesi: İslam meskûkâtı katalogları için muraat : Galip, Mübarek, Tevhit, Halil Ethem.
42. **Naima tarihi :** İstanbul 1283. 8^d cilt 2, S. 171 (sene 1138) « Tashihi sikke » تصحيح سكه — cilt 3, S. 9 da ceyyidül ayar Bekir Efendi Akçesi, S. 459 da « tecdidi sikke » تجديد سكه
43. **Necip Asım:** *Meskûkâtı Osmaniye dair 6 makale.* İktam Gazetesi 1317. Galip Beyin Takvimi Meskûkâtı Osmaniyesinden hulasa etmiştir.
44. **Osman Ferit:** *Meslûkâtı Osmaniye makaleleri:* İktam gazetesi. 1) 23 Teşr. I. 1317. ilk Osmanlı sikkesi .— 2) 29 Teşr. Nuhbetüt tevarih I. 1317 Osmanlı mangırları. — 3) 28 kân. I. ve 1 şubat 1317 Evliya Çelebi ve meskûkâtı Osmaniye mahalli zarpları.
45. **Osmanlı müverihleri:** İlk Osmanlı sikkesi Orhan Bey zamanında kesilmiştir sene = 728 *Kara çelebi sade Abdulaziz*, Mısır tabı 1248 (S. 342). — *Sadettin*, Tacût tevarih. sene = 729. İstanbul 1279. (S. 39). — *Solak zade Mehmet*, sene = 729. İstanbul 1298 (S. 19) — *Mehmet*, Nuhbetüt tevarih. sene = 729. İstanbul 1276 (S 4) — *Ğülşeni-maarif*, sene = 729. İstanbul 1202, cilt 1 (S. 422)
46. **Râşit (Vaka Nüvis) :** *Tarih.* İstanbul, 1282. 8^d cilt 2, S. 2 ve 147 «Zarphane» ضربخانه ve S. 383 «kat'i dinarı cedit sikkei tugrai şerif» قطعدينارجديدسكهطغراي شريف
47. **Suphi Bey (sonra Paşa, Abdüllatif):** *Uyunülahbar* عيون الاخبار adlı eserinde meskûkâtı İslâmiyenin iptidai icat ve katı hakkında bir fasıl vardır. Tasviri Efkâr Gazetesinde ve sonra ayrıca risale şeklinde basılmıştır. İstanbul 1278. Bu bahis bilahara 1892 de baron Schlechta ve Dr. Mordtmann taraflarından ayrı ayrı tercüme ve neşir edilmiştir. Suphi Paşanın حقايق الكلام في تاريخ الاسلام Unvanlı eserinin birinci cildi İstanbulda 1294 de basılmıştı. Gayri matbu olan ikinci cilt islâm sikkelerine,

ve kendisinin keşfettiği Hicri 40 tarihli gümüş dirheme dair uzun bir bahsi havi olduğunu haber aldık. Bunun bastırılması temenni olunur.

48. — *Tekmiletül İber*, تکملة العبر, Suphi Paşanın Suriyede Silifkiyan ve İranda Eşkâniyan Devletlerinin tarihi ve zikkeleri hakkındaki bu eseri İbni Haldun tarihi tercümesine zeyl olarak iki kısımda basılmıştır. İstanbul 1278. büy. 8^d 51 ve 28 S. (20 Levh.) Mukaddimeye de bakınız (S. 9.)
49. — *Sikkenin ruyi arzda iptidai icadı*. Yunan ve Roma sikkeleri hakkındadır. Tasviri Efkar Gazetasi, 25 Sefer 1279. (12 S.) .
50. **Suphi (Vaka Nüvis):** *Tarih*. İstanbul 1198. fol^d. yaprak 53, (Sene 1145) « Tashihi Sikke » تصحيح سكه .
51. **Süleyman Sudî (Efendi):** *Usulü meskûkâtı Osmaniye ve Ecnebiye*, اصول مسكوكات عثمانيه و اجنبيه . İstanbul 1311. 8^d 247 sahifa ve 4 sah. hata ve sevap cetveli, Meskûkât ve nukudün tarifi, envai, havassı ve mevzuu. Meskûkâtın icmalen tarihi: kuruş ve para; metalik, altın, bakır; tashihi ayar ve evrakı nakdiye devirleri diye ayrılmıştır. (S. 16 — 134) . Ecnebi devletlerin usulu meskûkâtı alelumum altın ve gümüşün mübadelat vasıtası ve kıymetlerin mikyas olmasının tarihçesi. Zarphanenin tarifati ve şubeleri. İstifadeli bir kitaptır.
52. **Taşköprü zade Kemalleddin Efendi :** Makrizinin شزور العقود في زكر الفقود namındaki eserinin türkçeye tercümesidir. Darülfunun kütüphanesinde Rıza Paşa. kısmında 100 No. de yazma bir nüsha mevcuttur.
53. **Tatarcık Abdullah Efendi:** Selim III devrinde nizamı devlet hakkında layiha. Tarihi Osmani Encümeni Mecmuasında sene 7 (1332) ve sene 8 (1333) de basılmış olup S. 278 — 281 de در بيان نظام معاملات و سبب كاي مضايقة ديريه و تصحيح سكه namile bir küçük fasıl vardır. Cevdet tarihinde de, cilt 5 Sah. 290. bu layihadan bahsolunur.
54. **Tevhit (Ahmet):** *Müzei hümayun meskûkâtı kadimei islâmiye katalogu 4 üncü kısım : Türkistan hakanları, Âli Sebükteğîn, Horasan, ve İrak Selçukîler, Beni Sal-*

- duk, Beni Menkûc, Danişmendîler, Rum Selçukîleri, Karaman, Aydın, Saruhan, Menteşe, Germiyan, ve Ispendiyar Oğulları, Beni Ertena, Karakoyunlu ve Akkoyunlu Meskûkâtı. İstanbul 1321. 8â. (7 Lev.).**
55. — *Tarihi Osmani Encümeni* Mecmuasında intişar eden makaleler : 1) 1327. S. 267. Menteşe Oğulları. 2) 1327. S. 505. Kütahyada Germiyan Oğulları. 3) 1327. S. 619 ve 625. Saruhan Oğulları ve Aydın Oğulları. 4) 1328. S. 812. Denizli (Ladik) Emareti. 5) 1331. S. 476 Kadı Bürhanettin Ahmet.
56. **Zeki Meğamez** : Müracaat Zeydan Curci.
57. **Zeydan Curci**: *Medeniyeti İslamiye Tarihi*. Arapçadan Zeki Meğamez tarafından tercüme edilmiştir. Cilt. I. S. 114 — 124 de Hutbe, Sikke ve Tıraz namile bir fasıl ve bir kaç sikke resmi vardır. İstanbul 1328 8â.
58. **Ziya (Ahmet)**: *Meskûkâtı İslamiye takvimi*. Müellifin islâm sikkeleri olup 35 hükümete ait ve 2243 parçadan ibaret olan koleksiyonunun kataloğudur. (Türkçe ve İngilizce). İstanbul 1328 (1910). 4 Levha.
59. **Ziyai [= Ahmet Tevhit]**: مسكوكات منكوچه Mektep gazetesi. 4 üncü sene, 1331 (29 Şubat). 3 Sahifadır. Galip beyin bir makalesinden alınmıştır.
-